
Proč školné pomůže studentům

Proč školné pomůže studentům

Poslední měsíce jsou plné debat o tom, zda a kdy a jak zavádět na českých vysokých školách nějaký typ poplatku, tedy školného. Většina hlasů pro zavedení školného argumentuje tím, že do českých univerzit přinese potřebné finanční prostředky a že není spravedlivé, když na studia lukrativních oborů přispívají z daní i ti, kteří na vysokou školu nikdy nechodili. Odpůrci školného většinou argumentují jen svým strachem a zažitou představou, že vzdělání je přece »zdarma«.

Jsem také příznivcem zavedení školného a dokonce si myslím, že čím méně se stát bude pokoušet platby za vzdělání »změkčovat«, tím lépe. Nicméně jsem přesvědčen, že školné je v první řadě nástroj na zefektivnění českých vysokých škol, které jsou často bezúčelně staromódní, zkosnatělé a neproduktivní.

Strašně slabý výzkum

Prvním příznakem je velmi slabá kvalita výzkumu, který se na většině českých škol provozuje. Místo toho, abychom se soustředili na několik málo špičkových ohnisek výzkumu, »rozprostíráme« peníze i na školy, které nikdy nic kloudného nevymyslely a také nevymyslí. Úkolem většiny škol je poskytovat slušné vzdělání, ne se tvářit jako kandidáti Nobelovy ceny. Současný stav vede k byrokratizaci a formalizaci výzkumu, kdy přednost má stále kvantita před kvalitou. Školné by mohlo školy stabilizovat a umožnit jim slušný finanční standard i bez předstírání výzkumu.

Uzavřené školství

Druhým varováním je uzavřenost českého vzdělávacího systému. Až na výjimky, ke kterým naštěstí patří Institut ekonomických studií, poskytují české vysoké školy vzdělání jen v češtině a nijak se nesnaží zaujmout zahraniční studenty, aby na nich studovali. Totéž pak pochopitelně platí pro vyučující, kde je cizí profesor vzácností. Po zavedení školného by školy jistě ocenily studenty z jiných zemí, kteří by jim přinášeli finanční prospěch.

Ze všeho nejdůležitější je ale podle mého názoru neutěšený stav řízení českých vysokých škol. Kombinace akademické samosprávy a absence profesionálního managementu zkrátka, až na čestné výjimky, nefunguje.

Jak přitáhnout cizince

Školy nemají žádnou vizi, jak chtějí obstát na rychle se měnícím trhu vzdělání v Evropě, kdy si studenti budou vybírat z mnohem širší nabídky škol v celé Evropské unii i jinde na světě. Stejně tak nevím o žádné české vysoké škole, která by měla plán, jak přitáhnout studenty z Asie, kde poptávka po vzdělání rychle roste a Evropa má stále ještě dobrý zvuk.

Stejně tak roste počet absolventů nejrůznějších anglicky vyučovaných gymnázií, kteří by třeba rádi studovali doma, ale nechtějí přijít o nabyté jazykové schopnosti. K tomu by bylo třeba vybudovat plně anglicky vyučovaný program, zmodernizovat archaické účetní systémy a studenty aktivně oslovovat a nabízet se jim. Pro české vysoké školy nepředstavitelné...

Diplom, ne vzdělání

Samozřejmě, české vysoké školy se pohybují v nedokonalém a byrokratickém prostředí, které jim řadu věcí komplikuje. Vysoké školy si však musí napřed udělat pořádek samy u sebe, přestat si stěžovat a začít se chovat v rámci možností »podnikatelsky«. V tom by jim školné mohlo výrazně pomoci, protože by to mohlo změnit dnešní stav, kdy univerzity se laskavě uvolují svým studentům poskytnout vzácný statek (často jde spíš jen o ten diplom než o vzdělání) a podle toho se k nim chovají.

V okamžiku, kdy lepší škola bude moci stanovit vyšší školné, bude o studenty stát a bude se muset k nim podle toho chovat. Školy by také začaly uvažovat racionálněji, tj. staraly by se o to, kolik je výuka stojí a zda ji nemohou zorganizovat efektivněji.

Při pohledu »zevnitř« se mi zkrátka zdá, že by školné mohlo sloužit jako katalyzátor potřebných změn českých vysokých škol a že by tak nejvíce prospělo právě klientům těchto škol, tj. studentům.